

JURNAL

ПЕНТРЪ ПЕСИЊДИРЕА ШТИЊЦЕЛОРЪ НАТЪРАЛЕ ШИ ЕСАКТЕ, ЇН ТОАТЕ КЛАСЕЛЕ.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pedițeats

de

PROFESOR DOCTOR IULIU BARASH.

№ 7.

(Англѣ алѣ треілеа)

Бжкврешіі

22 Феврѣаріе, 1858.

Копиіндеа. Омѣлѣ — Маімсгеле. — Змінтіреа ін рапорітѣлѣ еі ка жжестізіле жжрдіне. — Комснїкаціонї шїіііііііне нїчі.

Омѣлѣ.

V. Disepite сіpsli ale omelii.

(Жрмаре)

Ла вірста де 13 пїнѣ ла 15 ані ла бїатѣ шї де 11 саѣ 13 ані ла фатѣ, інчене епока а-долесченгеї саѣ жжснїтеї омѣлї. О епокѣ нрѣѣ маре д'єн карактерѣ децїсіф. Епока ачеаста есте флоареа віедеї, адеврѣатѣ прїмѣвара еї; еа дїне пїнѣ ла вірста де 22 саѣ 24 де ані ла варѣатѣ шї де 20 де ані ла фемее.

Їн ачеастѣ лжчїтоаре епокѣ, копїлѣлѣ перде пїлататеа са копїлѣреаскѣ. Бїатѣлѣ деїне омѣ, fetїга о дамїчелѣ. Аста нѣ есте нѣмаї о скїм-варе де нѣме, чї о скїмваре профндрѣ ін тоатѣ фїінга копїлѣлї. Кѣчї, атєнчї о сферѣ нрѣѣ де ідеї некжноскѣте пїнѣ акжмѣ фаче інвазїсне ін

ачесте інімї тінере, деїне ла еї ідеа чеа маї dominantѣ, деїне ізворѣлѣ д'єнде сѣ скжрѣе тоате сімїїмінтеле лорѣ шї мобїлѣлѣ сжверанѣ каре детерпїнѣ тоате акїїзіліе лорѣ. Ачеастѣ сферѣ де ідеї нрѣї, есте *аморѣлѣ сексе-лорѣ*.

Оаре авемѣ тревїкїнѣ сѣ дескрїмѣ аїчі тоатѣ форѣга, інфінітеле акїїзіні шї емоїїзіні каре сінт фржктеле аморѣлї? Ні се паре кѣ лек-торїї нострїї аѣ ін ачесте лжкржрї о есперїїнѣга аша де бжлѣ ка шї нрї; поате інкѣ маї комплектѣ. Ної дарѣ не вомѣ мѣрїїні а фаче а-сжпра ачестїї пжкїтѣ, ѣбсєрваїзініле жрмїтоаре дїн пжкїтѣлѣ де ведепе фїзіолоїкїѣ.

Пінз ла ачеасть епокъ, вѣаца копиллѣи пѣра statopnitchъ, asirъpatъ de toate perikъlele; din kontra, mortalitatea kopилopъ пінз ла вѣр-ста de 10 anѣ, e deosebitъ de mare (dintpe 100 de kopиi, рѣmine авѣа 50 dъne 10 anѣ) ne kindъ in epoca adolescenței saъ жѣнѣмѣ, вѣаца тинъ-рѣлѣи e мѣлѣтѣ маѣ сѣгѣрѣ; кѣчѣ mortalitatea oа-менѣлоръ de ла 10 пінз ла 20 de anѣ, este чеа маѣ мѣкъ dintpe toate epochе. Ама даръ Na-тѣра, каре пінз акѣмъ а лѣкратѣ in kopилъ пѣмаѣ pentрѣ desvoltarea corpълѣи лѣи individъалъ, пѣмаѣ pentрѣ пѣстрѣarea вѣедеѣ sale individъалъ, inчene акѣмъ а realizea знѣ алѣ skopъ маѣ сѣ-перѣоръ ши маѣ новѣлъ: asta este пѣстрѣarea вѣедеѣ neамѣлѣи ши консервацѣи де пѣлѣлѣи зманъ in ченере. Sppe a implini ачестѣ skopъ, Na-тѣра испѣрѣ атѣнчѣ in вѣаца noastrъ съmsаgѣни пѣоѣ. Dopingъ аморѣлѣи ла inчепѣлѣ este де-вѣлъ, вагъ, пехотѣрѣтѣ, пѣмаѣ о skintee каре insъ neste кѣрѣндѣ ва deveni о flamъ omnipo-tentъ, о ардоаре nepesistibilъ.— Intokmaѣ ка о plantъ, знѣ арборъ, тpeвѣе сѣ se desvoalte маѣ nainte вѣне ши не зрѣт сѣ поарте спѣкте; аша ши ла om. Ел тpeвѣе сѣ fie маѣ nainte om пінз kindъ inчene сѣ факъ алѣи оаменѣ адекъ kopиi.

Ла sosipea ачестѣи epochе а вѣедеѣ, пѣмитъ in fiziologie epoca пѣсертѣеѣ, se manifestъ prin difepite semnе fiziche ши морале ши поате сѣ fie naintatъ saъ intpziatъ prin difepite inflъingъe fi-ziche ши морале. Аша s. e. este кѣноскѣтѣ кѣ in дѣрѣ кѣлѣроасе вѣедеѣи ши fetеле devinъ novѣлѣ (capabilѣ de мѣрѣтѣшъ) мѣлѣтѣ маѣ de тинъспѣш de кѣтѣ in дѣрѣле спѣрѣроасе. In Ангѣлеа ши nordълѣ Германѣи пѣ мѣрѣтѣ о fatъ nainte 20 de anѣ, ne kindъ in Егѣптѣ дакъ пѣрѣнѣи пѣ аъ мѣрѣтѣтѣ fata лоръ de 12 anѣ, аъ mare грѣжъ; о fatъ de 14 anѣ, este «тpeкѣтъ» ши ла 16 anѣ este «о neatръ de касъ.» Даръ ши in toate клѣмеле, нѣтрѣмѣнтѣлѣ ши edъкагѣзѣнеа аъ о mare inflъingъъ ашѣра desvoltѣреѣ пѣсертѣеѣ. Знѣ нѣтрѣмѣнтѣ боратѣ, de карне, insouѣлѣ кѣ neokъ-пѣгѣзѣнеа, поате ши кѣ лекѣра romanѣлоръ, sintъ мѣзлоачеле челе маѣ сѣгѣре d'a ингрѣвѣи desvolt-таре ачестѣи epochе ла kopиi, спpe вѣтъмареа лоръ fiziche ши морале. Totъ ачесте kondѣцѣишѣи ичѣ-ниче sintъ ши мѣзлоаче foarte пѣтерѣниче ла оа-менѣи mapѣ спpe а desvolta ла дѣншѣи идеѣле е-ротѣче ши пасѣишѣи сексѣале esаѣerate. Знѣ

pedagogъ: «челевѣръ зѣче знде-ва» чѣне воеште сѣ пѣстрѣaze kopиi de идеѣле erotiche преа тинъспѣш сѣи деа пѣдѣпъ карне de мѣнкаре, сѣ окъне вѣедеѣ мѣлѣтѣ кѣ инвѣдѣтѣрѣ ши fetеле кѣ лѣкѣрѣиле din kase ши сѣи деа кѣрѣдѣ serioase de чѣтѣлѣ. Ачестъ повацъ сѣ пѣ о desпрегѣзѣаскъ ачѣеа in а кѣрора мѣмъ este datъ edъкагѣзѣнеа kopиlоръ de амѣндоръ секселе; маѣ кѣ seamъ знде kopиi sintъ адънагѣи маѣ мѣлѣдѣи интръзнѣ локъ (пpeкѣмъ in пензѣонате) каре чере инкъ о чѣркѣмъспек-цѣне мѣлѣтѣ маѣ mare.

Semnеле fiziche але пѣсертѣеѣи sintъ: тинерѣи, inдатъ аъ кpeскѣт pеnede маѣ кѣ мѣлѣте цоарѣи; devinъ мѣшкѣлошѣи; пентѣл лоръ сѣ лѣрѣеште, рѣсѣ-лѣареа лоръ devine маѣ intinsъ; апоѣ ла гласъ сѣ зрѣмеазъ чеа маѣ mare skimbare; devine маѣ plainъ ши чева маѣ гросъ. Ачестъ epockъ este foarte критѣкъ pentрѣ kopиi, каре боръ сѣ имѣрѣ-цѣшеазъ карѣера мѣзѣчѣи вокале; кѣчѣ мѣлѣте fete пінз ла 12 anѣ, аъ гласъ de «Prima-dонъ» ши вѣедеѣ de „Tenori“ ши не зрѣмъ ла пѣсертѣе, гласълѣ лоръ s'a skimbatъ inтp'atѣта кѣ toate лѣ-зѣнѣле пѣрѣнѣлоръ лоръ pentрѣ о вѣитоаре гло-пѣ театралъ, saъ нимѣчѣлѣ. Inтp'знѣ рапортѣ in-тѣмъ кѣ skimbarea гласълѣи ла пѣсертѣе, се алѣ ши кpeштереа перѣлоръ ла сѣвѣеоре, asemenea ши ла але пѣрѣдѣи хотѣрѣте але corpълѣи пpeкѣм ши кpeштереа барѣеи ла тинър. De ачѣеа ла оаменѣи кѣ барѣа славъ, e semnъ кѣ ла еѣ «воинѣа e маѣ mare de кѣтѣ пѣтереа» ne kindъ чѣи кѣ барѣа deasъ sintъ in totъ кѣнъ аdevѣратѣ „вѣрѣвацѣ“ ши sintъ кѣ drentъ кѣвѣнтѣ in mare favoare ла сек-сѣлѣ чѣлѣ спѣмосъ. Ачѣеа че este барѣа ла вѣрѣвацѣи, sintъ мамѣлеле (цѣцеле ла femee) адекъ gradълѣ мѣрѣмѣи лоръ este зп semn de gradъл prodъktivѣитѣеѣи ачестѣи persoane.» Kind о inimъ кѣлѣроасъ ва вале inтpe доъ промънѣорѣе d'a-моръ ne сѣнѣлѣ спѣмоасѣи тале, зѣче знѣ medѣкъ om de snipit, атѣнчѣи вѣи fi сѣгѣр de мowtenitori дар din kontra, атѣнчѣи аморъл вострѣ поате сѣ fie foarte платонѣк, foarte noelik, дар пѣ маѣ мѣлѣтъ.

Totъ in epoca ачѣеа, ла вѣрѣста de 15 anѣ кpeскъ ши чѣи dъne зрѣмъ natрѣ дѣнѣи statopnѣи аѣ omълѣи, каре се нѣмѣсѣкъ «dѣнѣи saniенѣи»; insъ ла знѣи оаменѣи пѣ кpeскъ ши еѣ рѣмѣнѣ in тоатъ вѣаца лоръ пѣмаѣ кѣ 28 дѣнѣи, каре ѣ-а авѣлѣ ла сѣспѣрѣнтѣлѣ epochѣи kopилърешѣи.

Кpeштереа corpълѣи in лѣнѣиме се зрѣмеазъ

în toată aचेастъ епоктъ. Дъне 18 саъ 20 de ani, знъ тнпръ нъмаі креште в мъриме. În тоатъ аचेастъ епоктъ, тнеріі нъ се факъ граші ші гръсімеа корпълі знъі тнпръ в ачеастъ впрстъ, е знъ семнъ de боалъ.

Bipsta bsnъ saъ omъlъ fъkstъ.

Kindъ omъlъ a ажънсъ ла ачеастъ впрстъ. корпълъ лъі а лъатъ тоатъ desvolarea лъі posibilitate, а кішіратъ тоатъ форца са.

Toatъ fiinga sa анънцъ, къ domitorълъ пъмнтълі а ажънсъ в stare а лъа posesiunea тронълі, каре Natъpa а хотърптъ nentъr dинсълъ.

Съ обсервтъмъ акъмъ інктъ одатъ фнтъpa omъlъі, ка съ не інкредитцъм къ е фъктъі nentъr ачеастъ domnie.

Toatъ atitъdinea sa, este plintъ de majes tate, esprimъ misianea лъі d'a komanda. Капълъ стъ се зйтъ totъ-d'аъna къре черъ; asta este singъrълъ привелеціѣ алъ omъlъі. Елъ атинце пъмнтъ нъмаі къ впрспреле пичоарелоръ sale, паркъ араъ printъ ачеаста къ тоатъ fiinga sa are origina еі в черъ, в лъкрърі идеале, даръ нъ в пъмнтъ. Брацелe omъlъі нъ снтъ фъкте ка съ змъле елъ не dинселе ка алте animale ші fi servъ ка знъ organъ de prindepe; insъ mina omъlъі este organъlъ taktъlъі челъ маі perfectъ каре Natъpa а prodъsъ. Ea este d'o лънціме potrivitъ, нічї преа лънгъ ка ла maimъде. Окїі omъlъі аъ о poziciune deosebitъ ка ла челе алте animale, адекъ стаъ знълъ лнгъ алълъ ші факъ ка oamenii съ зйтъ ла обекте d'o datъ къ amîndoi окїі ші каре face къ sintemъ в stare а deosebi корпн material de imaginile зггръvite, nemateriale.

Гаца omъlъі е іаръ привелеціатъ. Къчї нъмаі ла omъ se гъсеште de desvъtъla пелеі німте мъшкі хотърпці nentъr а esprima pîsълъ, пекаzълъ, снаіma, meditaciuni profunde ші челеlalte sensaciuni морале каре се intimplъ в vicеаа omъlъі; de ачеа nъмаі ла omъ este posibilitate штинца нъмитъ fisiognomie, адекъ d'a къноаште prin тръспреле fecei omъlъі, характерълъ стъ ші firea sa interiorъ.

Гъpa omъlъі formeazъ іаръ о parte importantъ в frumъsecea sa. „О гърцъ мікъ ші frumоasъ къ възеле de corail (ка мърфеанъ) ші

къ dинці ка мъргрптаръ» este къ drentъ къvintъ къvitatъ ші лъдатъ de къре поедї. Даръ о chir-komstancъ interesantъ гъsimъ ла omъ, адекъ къ нъмаі елъ are dинці стї inuіragi знълъ лнгъ алтъ фъръ интервалъ. не kindъ ла toate челеlalte animale се алъ totъ-d'аъna німте интерvале mapi сәъ micі вntpe dинці. Знъ fiziologъ de snipitъ а фъктъ обсерvaciune къ маі totъ-d'аъna oamenii inueniomі аъ dинці strinшї; къчї dинці strinшї знълъ къре алълъ este знъ semnъ de sъperioritate intelectualъ.

Omъl, de ші are форца маі inferiorъ de kit mъlte animale; insъ prin intelecища sa este елъ в stare а комплекти форциле fizice каре fi linseskъ. Знъ omъ некъжитъ saъ sneriatъ, о dantъ debilъ даръ inspiratъ d'amorъ, poate съ ръdиче німте грештъї de каре се мпръ еі in-sъшї kindъ а tpekстъ ла dиншї ачесте pasionі ipitante (aprinzъloare).

Знїі шї імаџинъ къ нъмаі імъркъмїнцїле ші vorba deosebeskъ amîndoz seksele ла привереa esteriorъ; insъ нъ е аша, къчї шї знъ niktopъ bънъ, кeapъ kindъ жъгръвеште ne Adamъ ші Eva gonitъ din Paradisъ, amîndoi в nicelea гоалъ, amîndoi тнерї фъръ варъ tot тpeвe стї факъ astъ-felъ ка съ се къноаскъ dъне образъ шї fнтъpa корпълі, каре е Adamъ ші каре е Eva. Адекъ ла върватъ, formеле корпълі sнтъ колъbrate; ла femeeа, potъnde; ла върватъ, partea sъperiorъ а корпълі (pentъlъ) е маі ларгъ ші чеа маі inferiorъ адекъ basin е маі вngst; din kontra ла femee, pentъl е маі вngst ші basinълъ маі ларгъ. E даръ введepatъ къ «Малаковъ» е de prisosъ; Natъpa а datъ femeilorъ знъ felъ de Малаковъ natъралъ. Ла брацїле omъlъі се desemneazъ вие мъшкі. Знъ Erculû фъръ мъшкі vizibili, ар fi зп onъ timperfect. Din kontra брацїле femeii sнтъ ръtъnde ші гръsълї. Venus къ мъшкі vizibile ла браце, ар fi pидкълъ.

О chir-komstancъ interesantъ partikъларъ гъsimъ іаръ ла omъ в raportълъ frumъsecei seksemorъ. Адекъ, не kindъ ла тate animale маскълълъ е маі frumosъ, ші femela е мълъ маі пъдин; ла ценълъ зmanъ din kontra, sek-sълъ femeeskъ este къ drentъ къvintъ нъмитъ: seksълъ frumosъ. Апої кeapъ вntpe oamenii гъsimъ къ, къ kитъ знъ поплъ е маі civilizатъ, къ

altă răsimă la dînsă s'uperioritatea frumuseții femeii asupra bărbatului, mai desvoltată. Din contra, vîzînd la un popor că bărbatul sîntă mai frumos de kît femeile, putem să zicem că acesta popor se află încă la un grad inferior al treptei culturale și a civilizației; căci acesta caracter fiziologic îl dă mai de aproape de pînă animal, de kît de cel uman.

Eată cămă frumusețea femeilor joacă un rol mare în aprecierea gradului culturii popurilor. Dacă femeile arăți de aceasta, ar deveni încă mai mîndre de kît sînt; în schimb, spre norocire, ele nu cîtesc jurnalul Isis.

În articolul viitor vom vorbi încă mai mult despre dînsule.—

Maîmșuele.

Un om de spirit la Paris a zis: «Kînd mă duc la casa maîmșuelor ce se află în menajerie și kînd mă duc bine la felul traiului lor, mi-e rușine și simtă atînci o simțire, care trebuie s'o simț un rău devenit Ministru, kînd îndată să pomenește în oțelul său că o vizită de kître toate rădeniile sale de la săd; kînd să vede el în mizlocul gloriei sale de «Eschenburg» și a ptepei sale de Ministru, înconșpată de onici, care îl pmeskă, un «verș băn», alții «nene» dar alții kearș: fială izbită. Ce rușine năntea okilor portarului și a vizitorului îmbrăcați în arș, ca un Ministru, stîpînd lor, să fie verș băn, să nene să kearș fială zporă «moșici.» Asemenea simțirine, zice el, am kînd mă vîd în mizlocul orașelor noastre civilizate și pompoase, vizitată de kître maîmșue viindă din fîndul Africeii și Americii. Negreșită dacă maîmșuele acestea ară ptea să vorbească, negreșită mi-a fizisă «nene, bărbale» să poate, fiale» ce mai faci. Tă teaf făkt mare și tare, domnitorul lămei și noi am rămasă «moșici.»—

Eată espresia ună Zoolog spirituală. Este multă adevăr în acestă espresie, dar nu de tot. Este adevărată că între toate animalele, maîmșuele seamănă mai multă cu natura omului de kît toate celelalte; însă nu e vrîndă adevără sigură că sîntem rădenii că ele; adecă, că oamenii arășit din maîmșue, că maîmșuele perfectînd-se din ce în ce mai mult, s'a făktă oameni; prekmă zice o tradiție populară în India și kearș unii oameni de știință ară pretinsă într'o vreme. Dar ori cămă, a-

ceastă rădenie a maîmșuelor că noi, va justiția vecinătatea lor în jurnalul Isis de acestă an, îndată dăne omă.

Cele d'înlii răstăni care să prezintă la vederea maîmșuelor, sînt: Cine sînt maîmșuele? Oare sîntă ele oameni sălabăci deveniți animale, să din contra, animale încelente ca oameni? Maîmșuele fiindă fiindă încelente, oare ară și ele săfete să nu? De ce nu vorbesk maîmșuele, fiindă-că sîntă așa de încelente?»

La aceste răstăni, să celă pîcînd la nenele dînt'însele, ne vom săli a răsnunde aici.

Kînd ne sătmă la diferite pase ale oamenilor și vedem că Europeanul este mai încelentă de kît Mongolul în Asia, și acela e mai încelentă de kît Malaiul în Iava; acesta e mai încelentă de kît Negru din Senegal și acesta e mai încelentă de kît Esquimoul din Groenlanda și că acesta dăne șrmă e mai încelentă încă de kît Hottentotul în sădă Africeii și acela dăne șrmă are încă mai multă încelentă de kît Cretinul (гошаги) să proută care trăsă în mîștii din Salzburg, Tirol și kearș în nenele distrikte de munte la noi; kînd, zicem, observăm distanța încelentăni ce se află între Cretinul și Șpană-Ștană (bezî No: 1 din fig.), o să vedem că această distanță nu e prea mare și deosebită. Negreșită că este o distanță multă mai mare între un Hottentot să Kretină pînă la un Humboldt să Aristotel, de kît de la Orang-Utang pînă la Kretin!

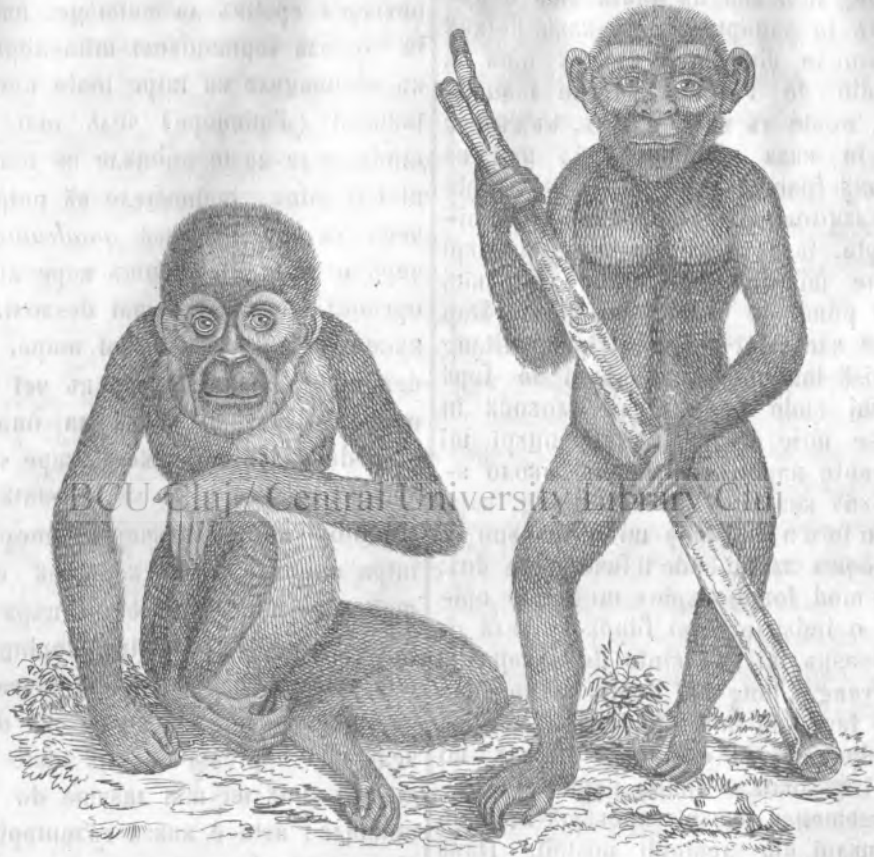
Așa dar, că drentă răvîntă amă ptea zice: că Orang-Utangul este un omă derpadată pînă la celă dăne șrmă gradă ală derpadăni în încelentăni omenăti; și fiind-că corpul lui are o

konstrucțiune foarte analoagă cu a noastră, este dară învederată că elă va putea efectua toate mișcărilor, care le facem noi cu mâștii corpului nostru. De aceea, când măștile imitez de multe ori acțiunile noastre, aceasta nu poate fi înțeles — că voră să ne imiteze, ci fiindcă — că natura loră le inspirază cu niște mișcări și lacrimi, confortă corpului loră și analoage cu ale noastre.

Această dorință d'imitațiune care arată

maștile vine dintr-o parte tot-d'acum aceea că facem noi, provine la ele, ca și la zăni oameni, din cauza străbucăriei inteligenței. Oamenii cu o inteligență superioară, arăți tot-d'acum în caracterul loră oarecând — care originalitate, pe cândă căi cu o inteligență deșă, petrecă viața loră numai d'a face ce face alții. Ei cănoscă numai o singură lucră, care este mai puternică de kăi toate lucră morale; asta este lucră moră. Nu e nimică la ei d'a comite o îndrăznețe

FELȘRI DE MAȘTILE.

Orang-Utang
(*Pithecus Satyrus.*)

Chimpanzee
(*Pithecus troglodytes.*)

morală; dară d'a face o infracțiune în contra moră; d'a putea o zăni nu dăne modă; d'a face zăni complimentă ne prescrișă de către «Maitre de danse» să d'a îndrăzni a se zăni în lumea lui Dămnezeșă cu okii dărușă de Dămnezeșă țărăloră oameni loră și nu cu okii de modă, adekă de stikă; acestea sântă la ei niște crime nepardonabile.

În Sfera omenească aceste fiindă mergă departe, devină «oamenii de modă» să kărtisani perfecți: ne kăndă în sfera animaleloră, asemenea fiindă kăndă să ajănsă la cea mai mare perfecțiune d'a imita, așa devină măștile.

Această instinctă d'a ne imita pe noi oameni, devine la măștile de multe ori foarte de pișă; kăci kăndă ține — va imita zăni lucră care nu să kăvine lui, devine ridică; de aceea că dreptă căvină să zăni zăni naturalistă cu măștile sântă satira omă. De aceea, măștile ceă mai îndreptă din toate, adekă Orang-Utang, Linee lui a zăni Homo Satyrus (satira să comedie de omă). Alții să zăni cu măștile seamă cu oamenii nebăni care, pe d'o parte, prin înțărarea loră esteriore seamă cu omă, însă pe d'ală parte făcă acțiunile de zăni, dară nu de fiindă rațională. Alții să zăni cu măș-

măcele seamă cu oamenii înțărcați cu toate
 viciurile oamenilor și despoiați de toate vir-
 tuțile noastre. Căci într'adevăr, mai toate
 păvărurile rele care le găsim la oameni, pre-
 cum: lăcomia, fărâșă, impenitența (nerășine), ră-
 utatea, orgoliul, vanitatea și impenitența, le găsim
 și la măimăce, dară din virtuțile oamenilor
 nu găsim nici o urmă la măimăce.

S'a vorbită mai cu seamă multă despre las-
 civitatea și extravaganța pasiunii d'amorului sek-
 sual, la măimăce. Într'adevăr, dintre toate
 ființele animale, nici una nu are așa o ar-
 doare nesăvrată în raportul amorului, de cât
 măimăcele. Damele din Paris, când vin să
 viziteze în Jardin de Plantes casele măimă-
 celor d'acolo, poate să se convingă, că găsek
 admiratori și în casa măimăcelor, mai cu
 seamă dacă sînt fărmoase și bine îmbrăcate
 (în colorii strălucitoare). Dară acesii admi-
 ratori de departe, făcă câte odată niște chestii
 așa de exivoc și de impenitente, în cât
 damele se făcă poșii de rășine și fără. Dar
 în păsările dese ale Africii, unde Orang-Utang
 nu se află încă într'o casă cu vârf de feră
 ca în Paris, și unde el zăbește liber în
 păduri; acolo se știe de multe romane și
 de aventuri galante care se întimplă acolo a-
 dese-ori între un cavaler și Orang-Utang, care
 fără câte odată o fată a Negrilor și o transportă
 în brațe la bordeia lui și unde îi face căruț
 trei zile într'un mod foarte căprios și foarte ori-
 ginal, spre a o îndupleca și fiindă-că el nu
 poate să-i vorbească și să-i kinte de flacăra lui
 (căci bietul Orang-Utang nu poate să vorbească),
 de aceea face, ca zăni tineri care nu prea
 așă dară vorbire, adică el țace, oftează și
 vorbește numai cu ochii, o limbă care este ne-
 resistibilă în asemenea cazuri, precum le știe
 nerășii și multă din lectorii noștri. Dară
 și de dama Orang-Utang se vorbește multă în
 defavorul fidelității ei conjugale și mai cu
 seamă de înclinația ei pronunțată pentru
 tinerii Negri, d'acolo.

Această ardoare exivă în amor și a
 măimăcelor, nu trebuie să ne mire când odată

amă comparat măimăcele cu oamenii învechiți
 adică d'o inteligență foarte deșă; căci e căno-
 scă că, cu câtă inteligență zăi omă e mai
 mărșină, cu atăta pasiunile sale erotice sînt
 mai mări. Toți învechiți sîntă cei mai lascivi
 în amor. Déja fiziologii de mai înainte așă
 zisă că, creșii și organele genitale așă
 fărșăși oșse. Când zăbește lăcrează mai
 multă, ală lăcrează mai puțin și vice-versa

O altă explicație a gradului deosebit de
 pasiunea erotică la măimăce, putem să o găsim
 în modă formației minelor lor. E ștită
 că măimăcele așă între toate animalele organă
 tactilă (d'atineră) celă mai desvolată. Îe
 cândă cele-ălă animale așă numai nișioare și
 nici o mină, măimăcele așă patru mină; de a-
 ceea se și numește *quadrumane*. Apoi este
 eără o lege fiziologică care zăce: că, cu câtă
 organă tactilă e mai desvolată, cu atăta și
 ardoarea seksuală e mai mare. Această o ve-
 dem și la oameni; adică că cei sălbatici care așă
 o peie dăru, și keără la oamenii civilizăți,
 însă de clasele de josă, care așă mină cu peie
 groasă, nesimțibilă, că ei sîntă și mai puțin
 simțitori pentru plăcerile amorului. Keără și
 între animale, aceea care așă puțină sîntă
 mai lascivi de câtă cei cu puțină grosă. Cală
 e mai simțitoră pentru dorința sexuală, de
 câtă oile. Așa dară totă această căruț face
 că măimăcele, înzestrăte cu organă tactilă
 celă mai perfectă de câtă toate cele-ălă ani-
 male, sîntă și mai lascive de câtă cele-ălă
 animale; asta e căruț galanteriei loră exivă.
 Nerășii, dacă măimăcele ară peie să știe
 încă câte patru mărșii clasă pe toate patru
 minere loră, ară deni poate rivală peri-
 culosă pentru zăni din ai noștri, ai căruț me-
 rită consistă numai în doă mărșii de clasă.

(Ba șrma)

Zmintirea în raportul ei cu kvestiunile șeridice.

Omsuidepea nevoșntară.

(Șrmară)

În fanta întimplă la teatră din Lyon
 amă văzută cămă ză omă devine asasină fiindă-
 că s'a săvrată de viață, dăne ce a nerășii

toate simțimentele religioase și morale, ne mai
 krezindă nimic și ne mai șperindă nimic. La
 fanta șrmară vedemă din kontra, cămă ză

omă devine asasină d'o esaltăciune de kredință și de speranță într'o lume viitoare. Această fantă e raportată prin Gall. Elă zice: că a văzută și omă, care avea o altă nerăbdare mare a se văzra de plăcerile Paradisului, în kită a hotărîtă s'omoare pe cine-va ca să-lă pedensească de moarte, ca să poate intra kită să poată de kăpîndă în Paradisă. De aceea, văzînd doă fetițe miciă jăkîndă-se pe zădă, le a kumată akasă zikîndă că va să le dea zaharicale. Kîndă leaș prinsă akolo, lia țiată kapăla amîndoă și pe șrma s'a kăkată și a dormită lîngă kadaveriă kă știpe pece, parcă n'ară fi făktă nimikă.

Doă fante kărioase d'omăvidere nevoluntară prodășă de monomanie rezonată, sintă și cele șrmatoare :

O femeie vede la rădăle ei o fată tină ră singură la pîrîndă ei și foarte izbîț și zăblă s'o omoare; întrebă: de ce a făktă aceasta? ea răsunde: și eș amă fostă în tinepedea mea ca dînsa o fată singură la pîrîndă mei și foarte izbîț de togi, și pe șrma amă fostă foarte nenorocită. Așa dară nerpemită că și această fată va fi nenorocită. Apoi oare nă e mai bine s'o omoră akimă ca s'o skană de soarta nenorocită ce o așteantă ?

O altă femeie, asemenea maniakă, omoară pe kopilă ei propriă, făktă răționamentă șrmată: kîndă eș voiș omorî pe acesă kopilă frumosă și nevinovată, eș îndată devine și înșereș în cheră; apoi oare nă este o fantă bună d'a popăla cheră kă înșeri ?

Eată doă fante moderne d'omăvidere nevoluntară instinctivă.

O femeie care în toate zilele avea obiceiș a sklada kopilă ei, akimă nămai vrea niči într'șnă kîndă să-lă skalde, zikîndă că, kîndă vede kopilă ei în apă, îi vine o idee de omăvidere nevoluntară și parcă și glasă interioră îi zice «îneacă kopilă în ba!»

În timpă modernă s'a făktă studie asșura unei klase de oamenî nămiđi Amok pe însăla Iava, adekă și oamenî akolo din pasă Malailoră, devină kîte odată șrioiși, iaș savia și alte arme în mînz și fără afară în zădă și omoară pe togi ce răsescă pe drămă bărbăci, femeie, kopii, bătrîni, amici și inamici, pîrîndă,

șrađi și sopi niminea nă skană de moarte, care se află pe drămășă loră. Și leș în cea mai mare șrie, și țigră șișeposă, nă e atșuci nimikă în komparăciunea kă acesă oamenî șrioiși. Dară șriea loră eksaltată le dă și o mare șșuerioritate de forță fizikă, în kită nă e lesne să-i prină cine-va. Găvernășă Olandeză e adese-ori simă să trimiă și detășementă de soldăci armăci ca să prină și Amokă și să șmoră. Asemenea șrie șișepoasă, se pretinde că e kăzată de abșă șșora lăkrări veninate și amegitoare mai kă seamă a otravei nămită «Hachich», care e făktă de șmîndă de kînenă și de alte lăkrări, care șișă foarte în zădă în orientă, mai kă seamă pe însăla Iava la popăciunea de pasă Malailă d'akolo. Șă pretinde keapă, că Eșropeeni kîndă abșesă de Hachich, totă nă devină «Amoci.» Șă vede că pasă noastră, mai delikată și șmană nă se deșadează într'altă niči keapă kîndă darășă noștră celă mai preșiosă, adekă intelișența este paralizată și țrăată prină bășșra lăkrări loră amegitoare. Această adăce aminte șișă proveră, care zice: că și omă d'o fire bună kîndă se îmăată pîde și devine înkă mai bună; pe kîndă șișă omă d'o fire rea, kîndă se îmăată devine șișă diabolă întregă.

Noi amă citășă nînz akimă esempele d'omăvidere prodășă prin zămintă și nă prin întepesă și rea kășetare. Dară nă nămai în raportășă șvidereșă oameniloră, și și keapă în raportășă krimeloră care, în șșere, se komită print'șnă întepesă de egoismă, răsîmă kîte odată că sintă prodășă print'șnă instinktă nevoluntară. Înt'ăeste krimă nămită și șștimășă.

Sintă înt'ădevășă șișă oamenî, care șră, nă kă rîndășă de lăkomie d'ami însăși aberea altora, și nămai în șrma unei pasîșni nepesistibile care aș d'a șra. În șșere, la șră ordinari, akășă șștimășă e mijlokășă, și skopășă este posesișnea obiekășă șrată. Dakă amă dășă șrășă șișă lăkră, nerpemită eș n'ară șmăla să-lă șre și să se eksșize șișă mare perikolă. Din kontra, la șră maniacă, nă posesișnea lăkrășă șrată, și keapă akășă șrășă e skopășă. De măle ori, asemenea șră arșkășă afară sășă și dășkășă lăkrășă șrată; kăci n'ășă șrată nentășă întepesă, și nămai ca să

zicemă așă print' ună felă de amăzementă mi de petrecher.

Psixiatrpii Pinel, Esquirol, și Fodéré pomeneskă mai mlate kaxpi de asemenea fșptimarępi de zmintiđi, aderkă ka zmintiđii în kasa alienađiloră, ađ fșpată znelă de la alăxlă lăkrępi miđi fșră valoare, nșmađ pentră plăchere d'a fșra. Alđii kă o zmintire periodikă erađ onestă kındă nă erađ atakauđ mi s'ađ fșkătă fșpi, kındă erađ în perioada de zmintire. Fodéré a kănoskătă znlă omă vorată mi bile edskată, kare a fostă kăznită de ačestă nenoroiđă instinktă de fșptimară. Elă, kındă a pătătă să fșpe de la alđii lăkrępi miđi fșră perikolă, a fșpată; dară kındă instinktăxlă lă kăzneă pr'a țare mi n'a îndrăznită să fșpe de la alđii, a fșpată de la sinemi mi a bindătă iară lă însuși lăkrępile fșpate; ačeastă komedie tristă, a fșkăt'o nșmađ d'a îndestăla instinktăxlă săt de fșptimară. Znlă ală om atakată d'ačestă instinktă, a avătă običeđ kă o mină era onestă mi čea-laltă fșra; așă dară elă nănea banii în poznaș kă mîna onestă. ne șrptă venea čea ne onestă mi 'i fșra askęnzindă'i znde-ba.

Henke raportă șrptătoarea fantă kărioast: Znlă omă bine edskată fiindă în ora morđii, a kemată ne preotă de 'la spovedită mi 'i a dată împărtășirea într'o lăngșriđă miđă d'arđintă. Preotăxlă nebăgindă de seamă, ačestă bolnavă de moapte în aronie, a fșpată lăngșriđa d'arđintă mi a nșso sșb perină. Dșne moapte a rșsit'o

аколо Аичі інтересъ: оаре poate fi kęstieune aich d'znă. fșptimară de vr'znă interesă? Aronistăxlă znde a vrătă să vînză ačeastă lăngșriđă de arđintă? În lămea čea-laltă? Este dară înbedepată kă nșmađ znlă instinktă d'a fșra a îndemnată ne ačestă omă la ačeastă akđieune.

Sintă kîđi-ba ană de kındă s'a întimplată într'o kępte mare pirală din Eșrona, kă dîndă akolo znlă dîneđ pentră nobilă piratăxlă, dșne masă, șervitorii ađ vărat de seamă kă lănșește znlă takimă d'arđintă; ne șrptă s'a aflătă kă znlă nobilă, kăznită de ačeastă pasăune foapte nenobilă, a komisă ačeastă fantă.

Pentřă znlă trîbnală korekđională, este însă mlată mai difiđilă d'a deosebi znlă fșptimară adevărătă křiminală de znlă instinktăxlă, ka e fęktă znelă monomaniei partikulare. Aich aștă nșmađ čirkęstanđieune čenerale mi konsiderađieune, kă ačela, kare a komis ačestă aktă, nă poate s'tă fi komisă de vr'znă interesă mșrdară mi kă trevșe să fie kontřivăđ znelă monomanii.— Dară zikă, kă e foapte greș pentřă znlă trîbnală a hotără ačeastă, poate inkă mai greș de kîđă în kęstieune de omăchidere nevolęntară; kăčă șađ nșđină vine kăiba să krează kă čine-ba a komisă znlă fșptimară nevolęntară mi fșră interes de lakomie, de kîđ znlă omor, fiind-kă pentřă omăchidere lăkrează diferite pasăni (intepese, rșbșnare, jalăzie, fanatismă) ne kîndă la fșptimară sintemă običniđii a vedeă lăkrîndă nșmađ znlă motăxlă, a 'ekă lăkomia. (Ba șrma)

Коменикацини шcientифче мичі.

Лăкрșpile Kosmetivă sađ de întăpирe mi fșpșssečea.

Nă pretindemă a inventa niște ničtăpi mi elikșirșpi misterioase ka faimosăxlă Cagliostro kare a zisă kă o damă d'o vîpstă de 50 de ană, vnzăđă din ničtășpile lă naintea kăkărei mai mlată kîđă a ordonată, s'a pomenită a doa zi dimineađa în pată kă s'a fșkătă znlă kopăxlă de đicț. Noi n'avemă d'aldaste pretenđieune, či voim să đăm aich nșmađ niște preskrîđișni pentřă znelă remedii desne a șterpe șričirșpi dșne obraz kare sint, prekșm știe toată lămea, niște vestitoră nepłkăđi kă s'arponie vătrinečea.

O vnză remedie șpre a întăpирeă soupeai ačestăxlă vestitoră nepłkăđă, este čea șrptătoare: să nșie čine-ba ne obrază naintea kăkărei vzkđi de kare de viđelă křadă dară proașptă mi să le lase akolo toată noantea; asta va face mi pelea foapte netedă mi fină. O ală vnză remedie totă pentřă ačestă șfirșită este, ka s'tămi șnele čine-ba obrază kă ană în kare s'a fęptă poame de vradă. Asemenea e vnză mi șrptătoarea pomadă: Iea 4 lăngșpi seamă de čeară, 4 lăngșpi seamă de křină elăvă, 4 zņde miere vnză mi o zņie čeară alăv. Amestekă toate ačeste mi

nșne-le la fokă într'o oală de pămîntă nșoză mină kîndă čeara s'a tonită; ne șrptă skoate oala din fokă mi amestekă bine mină s'a rșvită. Kă ačeastă pomadă s'tămi fșpe čine-ba obrază în toate șerile, să pămie așă toată noantea mi dimineađa s'o șterpe kă o křpă plă.

O ală doktorie vnză de șričirșpi ne obrază, este mi čea șrptătoare. Iea ană de opză, s'o štrikopi mi toarņă ne dînsa kite-ba ničtăpi de balsamă de Meka. Și ne șrptă amestekă toate ka să se faktă ană țrășpe ka lantele. S'tămi șnele čine-ba întișămi-dată kă ană křpată mi ne șrptă kă ană kosmetikă ačeastă mi va vedeă znlă foloșă însemnată.— Eată mi o ală doktorie vnză de șričirșpi: toneste doză lăngșpi de čeară alăv vnză kă doză lăngșpi de șpermađetă mi toarņă čeva šniptă ne ačeastă amestekășră. Moaie o křpă de ină fină în ačeastă pomadă mi nșne-o bine ne șričirșpi. Așă křmeză în toate diminečele dară neste doză, trei zile trevșe să skîmșe křpa. Ačeastă remedie va křpđi toate șričirșpile dșne la obrază, řităxlă, mișnele ș. č. l.

Тінрїтă în Тинорфатеа Колеđиăxlă Sf. Sava.